

Toetsingsadvies over het
milieu-effectrapport Beleidsplan
Drink- en Industriewatervoorziening

19 november 1993

290-212

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Toetsingsadvies

Toetsingsadvies over het milieu-effectrapport Beleidsplan Drink-
en Industriewatervoorziening /
[Commissie voor de milieu-effectrapportage]. - Utrecht :
Commissie voor de milieu-effectrapportage
ISBN 90-5237-608-5

Trefw.: milieu-effectrapportage / drinkwatervoorziening ;
overheidsbeleid / watervoorziening ; industrieën ; overheidsbeleid.

commissie voor de milieu-effectrapportage

De Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
Postbus 30945
2500 GX Den Haag

uw kenmerk
DWL 13593008

uw brief
19 mei 1993

ons kenmerk
U821-93/Sf/yh/290-211

onderwerp
m.e.r. Beleidsplan DIV

doorkiesnr.
030 - 347638

Utrecht,
19 november 1993

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage in de gelegenheid advies uit te brengen over het milieu-effectrapport (MER) Beleidsplan Drink- en Industrierwatervoorziening (DIV). In de nieuwe opzet betreft het een MER voor de strategische planvorming van de sector DIV op rijksniveau waarin een schets van de toekomstige infrastructuur niet meer aan de orde komt.

Hierbij bied ik u het advies van de Commissie aan overeenkomstig artikel 7.26 van de Wet milieubeheer.

De Commissie acht het MER nog onvoldoende voor de besluitvorming over het Beleidsplan DIV waarbij het milieu een volwaardige plaats heeft. Het MER heeft daartoe op een aantal punten aanvulling.

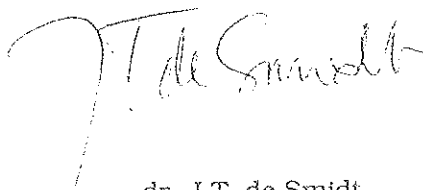
In het MER ontbreekt een beschrijving van een procedure om tot de meest milieuvriendelijke wijze van waterwinning voor de drink- en industrierwatervoorziening op regionale schaal te komen. Daaruit moet duidelijk worden op welke wijze de waterwinning kan worden uitgevoerd binnen de realisering van de nationale doelstellingen gericht op het duurzaam in stand houden en verbeteren van de bronnen voor de drinkwatervoorziening, de terugdringing van de verdroging en het keren van de trend van het verdwijnen van ecosystemen die afhankelijk zijn van grondwater.

Omdat de realisering van deze nationale doelstellingen vooral afhankelijk is van maatregelen op regionale schaal is het essentieel, dat procedure-afspraken worden gemaakt over de manier van toewijzen van waterwinningen aan de verschillende maatschappelijke verbruikers: openbare drinkwatervoorziening, industrie, landbouw en natuur.

Hierbij is, juist op dit strategische niveau, het volgen van de mate waarin de gestelde doelen worden bereikt van belang voor een tijdige terugkoppeling naar het beleid (evaluatie achteraf).

Met het uitbrengen van dit toetsingsadvies hoopt de Commissie een constructieve bijdrage te leveren aan de besluitvorming over de voorgenomen activiteit.

Hoogachtend,

dr. J.T. de Smidt,
voorzitter werkgroep m.e.r.
Beleidsplan DIV

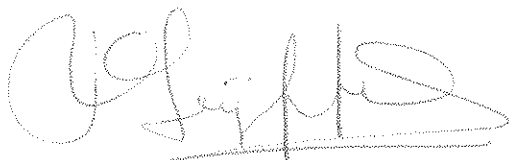
Toetsingsadvies over het
milieu-effectrapport
Beleidsplan Drink- en
Industriewatervoorziening

Advies op grond van artikel 7.26 van de Wet milieubeheer over het milieu-effectrapport Beleidsplan Drink- en Industriewatervoorziening,

uitgebracht aan de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer door de Commissie voor de milieu-effectrapportage; namens deze,

de werkgroep m.e.r. Beleidsplan DIV

de secretaris

ir. R.I. Seijffers

de voorzitter

dr. J.T. de Smidt

Utrecht, 19 november 1993

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
1. INLEIDING	1
2. NOODZAAK TOT AANVULLING	3
2.1 Milieu-effecten van het voorgenomen beleid	3
• Afstemming met ander rijksbeleid	3
• Doorwerking op regionaal niveau	4
2.2 Vergelijking van alternatieven	5
• Vergelijking van bouwstenen	5
• Het meest milieuvriendelijk alternatief	5
- meermalen gebruik en hergebruik van water	5
- combinaties en koppeling van bouwstenen	6
- waterbesparing	7
3. OPMERKINGEN VAN BELANG VOOR DE BESLUITVORMING	7
3.1 Mogelijke onderschatting bijdrage drinkwatersector	7
3.2 Uitwerken winst en verlies parameter	8
3.3 Evaluatie en monitoring	9

BIJLAGEN

1. Brief d.d. 19 mei 1993 van het Ministerie VROM, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.
2. Openbare bekendmaking in de Staatscourant nr. 101 d.d. 2 juni 1993.
3. Projectgegevens.
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen.

1. INLEIDING

Het kabinet is voornemens het Beleidsplan Drink- en Industrierwatervoorziening (DIV) vast te stellen. Het belangrijkste uitgangspunt in het Beleidsplan DIV is de duurzame veiligstelling van de watervoorraden in kwantitatief en kwalitatief opzicht, toegespitst op drink- en industrierwatervoorziening.

Daartoe is een milieu-effectrapport (MER) Beleidsplan DIV opgesteld en een ontwerp-planologische kernbeslissing (deel 1) gepubliceerd en ter visie gelegd. In het MER staat de toekomstige inzet van bronnen ter dekking van de (drink-)waterbehoefte centraal mede in relatie tot de bijdrage daarvan aan de terugdringing van de verdroging. Ook andere onderwerpen in relatie tot de inzet van bronnen en het gebruik van watervoorzieningswerken worden op strategisch niveau beschouwd in het ontwerp-beleidsplan en in het onderliggende MER.

De regeling inzake milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de Wet Milieubeheer is van toepassing.

Per brief van 19 mei 1993 (zie bijlage 1) heeft de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer de Commissie voor de milieu-effectrapportage in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over het MER. Bijlage 2 bevat de tekst van de openbare bekendmaking. De belangrijkste projectgegevens zijn opgenomen in bijlage 3 van dit advies. Bij de opstelling van het advies heeft de Commissie de via het bevoegd gezag ontvangen schriftelijke reacties mede in beschouwing genomen. Een lijst van deze reacties is opgenomen in bijlage 4.

Tussentijds heeft een wijziging plaats gevonden ten opzichte van de vastgestelde richtlijnen. Het MER beperkt zich nu tot een beschrijving van hoofdlijnen (strategie) op basis waarvan een toekomstige infrastructuur moet worden uitgewerkt door de waterleidingsector en de provincies. De planvorming van deze toekomstige, nieuwe infrastructuur met de daarbij behorende ruimtelijke reserveringen maakt niet meer of slechts in geringe mate deel uit van het beleidsplan.

Niettemin blijft het MER toetsbaar aan de richtlijnen met uitzondering van de hieronder aangegeven deel-richtlijnen¹], die specifiek betrekking hebben op de planning van nieuwe infrastructuur. Deze zijn door de Commissie niet bij de toetsing betrokken.

De Commissie heeft de vraag centraal gesteld of het MER voldoende informatie geeft over de milieu-effecten van het voorgenomen beleid en de daarvan uitgaande sturing van het regionale beleid. Maatgevend voor de milieu-effecten zijn de beleidskeuzen over de in te zetten bouwstenen, de afstemming op het overige waterbeleid en de criteria voor toetsing van projecten op uitvoeringsniveau.

1 (Uit richtlijnen, december 1990)

- Pag. 5: * Beschrijf de toekomstige infrastructuur inzake de drink- en industriewatervoorziening tot 2020, en geef aan welke ruimtelijke reserveringen hiervoor nodig zijn.
- Pag. 6: Voorts dient rekening te worden gehouden met provinciale grondwaterplannen, grondwaterbeschermingsplannen, streekplannen, waterkwaliteitsplannen en, voor zover gerecht, met provinciale waterhuishoudingsplannen en milieubeleidsplannen.
- Pag. 10: * Werk de geselecteerde alternatieven uit, resulterend in een beschrijving van behoeftedekkingsplan per gebiedseenheid, met definiëring van verschillende typen bouwstenen voor de infrastructuur en de samenstelling van de concrete oplossingsmogelijkheden.
- Pag. 11: - landschap en cultuurhistorische aspecten;
Zij dienen in relatie te worden gebracht met de (fysieke) ingrepen van de diverse bouwstenen. Hierbij dient voor zover relevant onderscheid te worden gemaakt in:
- de aanlegfase;
 - de gebruiksfase, inclusief onderhoud, beheer en voorraadvorming;
 - de fase na buiten-gebruik stellen.

2. NOODZAAK TOT AANVULLING

In de koers van de beleidlijnen (MER pag. 38, 39) wordt een duidelijke richting uitgezet voor een ontwikkeling naar een duurzaam kwantitatief en kwalitatief gebruik van de bronnen. Hieraan ontbreken echter kwantitatieve doelen, waardoor milieu-effecten van de uitgezette beleidlijnen niet beoordeeld kunnen worden. De sturende en toetsende werking van deze lijnen behoeft om die reden versterking.

De Commissie acht het MER dan ook onvoldoende voor een besluitvorming waarbij het milieu een volwaardige plaats heeft. Het MER behoeft nog aanvulling voor een duidelijk inzicht in de milieu-effecten van het voorgenomen beleid. Het gaat om de volgende vier punten:

- Afstemming met ander rijksbeleid: een inventarisatie van de knelpunten voor het integreren van de milieudoelen van het BDIV met die van ander sectoraal beleid gericht op behoud en herstel van natte natuurgebieden en de kwaliteit van de bronnen.*
- Doorwerking op regionaal niveau: voorzien in een duidelijk toetsingskader voor het regionaal en lokaal niveau.*
- De vergelijking van bouwstenen hangt sterk af van de specifieke omstandigheden. Onduidelijk is in hoeverre regionaal en lokaal de voorkeursvolgorde van (combinaties van) bouwstenen kan afwijken van de voorkeursvolgorde in het MER.*
- Het meest milieuvriendelijke alternatief ontbreekt nagenoeg geheel. Het is met name nog uit te werken voor de volgende onderdelen:
 - a. Meermalen gebruik en hergebruik van water.*
 - b. Combinaties en koppeling van bouwstenen.*
 - c. Waterbesparing.**

De Commissie constateert dat al veel onderbouwend onderzoek is gedaan voor het maken van het MER. Gezien de reeds verzamelde grote hoeveelheid waardevolle informatie voor dit MER en voor de Evaluatienota Water 1993 zijn volgens de Commissie deze aanvullende beschouwingen goed te realiseren. Daartoe draagt bij dat het MER met de vijf basisrapporten en een aantal reeds beschikbare deelrapporten goed toegankelijk is door een duidelijke structuur en heldere presentatie.

De bovenstaande onderwerpen worden hieronder puntsgewijs uitgewerkt.

2.1. Milieu-effecten van het voorgenomen beleid

Afstemming met ander rijksbeleid

Het MER maakt onvoldoende duidelijk welke bijdrage dit sectorale beleidsplan levert aan het rijksbeleid, dat gericht is op het terugdringen van de verdroging en op de bescherming van de kwaliteit van (grond)water. De effecten op het milieu van de beleidskoers voor de drinkwatervoorziening (pag. 38 en 39 van het MER) blijven onduidelijk door het ontbreken van expliciete en kwantitatieve doelen.

Ook blijkt uit het MER niet goed welke bijdrage uit ander sectoraal beleid nodig is voor het beschermen van de kwaliteit van het (grond)water, in het bijzonder door het terugdringen van diffuse verontreiniging door meststoffen, bestrijdingsmiddelen en andere verontreinigende stoffen.

De Commissie adviseert een inventarisatie te maken van de knelpunten voor het integreren van de milieudoelen van het BDIV met die van ander sectoraal beleid, gericht op behoud en herstel van natte natuurgebieden en de kwaliteit van de bronnen.

Doorwerking op regionaal niveau

Het MER geeft geen informatie over de sturende en toetsende werking van het nationale beleid op het behoud en herstel van milieukwaliteit, waardoor het toetsingskader voor de keuzes op het regionaal en lokaal niveau onduidelijk blijft. De Commissie adviseert in deze lacune te voorzien.

De besparing op het huishoudelijk en kleinzakelijk verbruik in 2020 bestaat uit 20% minder groei, waardoor toch nog het jaarlijkse waterverbruik toeneemt met 36% ten opzichte van het huidige waterverbruik. Het MER geeft niet aan hoe het verbruik van grondwater zich met name tot 2000 zal ontwikkelen. De samenvatting van het MER vermeldt wel de voornemens tot waterbesparing, maar geeft geen informatie over de ontwikkeling in de verhouding grondwater/oppervlaktewaterverbruik. Elders in het MER (pag. 39, punt 8) wordt aangegeven, dat het voorgenomen beleid op langere termijn moet resulteren in een stabilisering in het grondwaterverbruik, waarbij grondwaterwinning voor 50% voorziet in de waterbehoefte. De toename in het drinkwaterverbruik moet dan geheel uit oppervlaktewater worden gedekt. Het MER geeft niet aan hoe dit gebruik van oppervlaktewater zal worden gerealiseerd, met name in het pleistocene deel van Nederland. Wat de milieu-effecten daarvan zijn, is niet af te leiden uit de verzameling van bouwstenen die in het MER staan beschreven.

Omdat maatregelen ter bestrijding van verdroging sterk door regionale en lokale omstandigheden worden bepaald, zullen deze met een integrale benadering op provinciaal niveau via de vergunningverlening gestalte moeten krijgen, waarbij (ondermeer) het provinciale waterhuishoudingsplan en beheersplannen van waterbeheerders als leidraad kunnen dienen.

De Commissie adviseert een modelmatige benadering per regionaal hydrologisch systeem bij de kwantificering van de milieu-effecten van nieuwe winlocaties, het vergroten, verkleinen of sluiten van bestaande winningen respectievelijk de verplaatsing van winlocaties. De bereikbaarheid en combineerbaarheid van verschillende (vaak concurrerende) nationale of regionale beleidsdoelen kan hiermee worden nagegaan.

2.2 Vergelijking van de alternatieven

Vergelijking van bouwstenen

Basisrapport 1 beschrijft de invloed van de gewichtentoedeling aan de maatschappelijke functies (criteria) op de rangvolgorde en bevat een gevoeligheidsanalyse. De toe te kennen gewichten zullen afhangen van de specifieke, lokale of regionale situatie. Daarom mogen in het hoofdrapport de conclusies uit de gevoeligheidsanalyse niet ontbreken. Hiermee kan een generalisatie op onjuiste gronden worden vermeden.

Bij de rangvolgorde van de bouwstenen bij verschillende gewichtensets valt op dat *gw-span* en *gw-frea* ver uit elkaar liggen hoewel ze bij alle afzonderlijke aspecten vrij dicht bij elkaar eindigen. Het is de Commissie niet geheel duidelijk hoe de toepassing van de Evamix-methode tot dit grote verschil in de eindrangschikking heeft kunnen leiden.

Dit resultaat zou de indruk kunnen wekken dat het vervangen van *gw-frea* door *gw-span* een algemeen geldende beleidslijn zou moeten zijn. De ervaringen met regionale verdrogingsstudies (zoals de GMN-studie) wijzen niet in die richting.

De vergelijking van bouwstenen hangt sterk af van de specifieke omstandigheden, zodat regionaal en lokaal de voorkeursvolgorde van (combinaties van) de bouwstenen kan afwijken van de voorkeursvolgorde in het MER.

Het meest milieuvriendelijke alternatief

Volgens de Commissie ontbreekt het meest milieuvriendelijke alternatief. Het dient met name nog te worden uitgewerkt voor de volgende onderdelen:

a. Meermalen gebruik en hergebruik van water

Een bijdrage aan duurzaam gebruik van water kan in bepaalde gevallen worden geleverd door het water pas te winnen nadat het (terrestrisch) zijn functies voor de natuur heeft beëindigd.

Interne (Nederlandse) stroomgebieden van kleine riviersystemen (zoals de Drentse Aa) en lokale grondwatersystemen lenen zich mogelijk hier toe. Beschouwingen over een geïntegreerde wijze van watergebruik worden in het MER gemist (vergelijk proefproject integraal waterbeheer Schiermonnikoog, Utrechtse Heuvelrug, Vechtplassengebied, sprengenwater Oost-Veluwe, NADORST/Regge e.d.).

Aan de mogelijkheden om grondstof voor de drink- en industriewatervoorziening te winnen, dient dan ook de bouwsteen "kwelwater" te worden toegevoegd. Deze bouwsteen richt zich op de winning van grondwater en/of van oppervlaktewater in kwelgebieden benedenstrooms van verdrogingsgevoelige ecosystemen. De winning zal daarbij gelocaliseerd worden aan het eind van kleinere stroomgebieden (of lokale grondwatersystemen), juist voordat dit water via grote (verontreinigde) oppervlaktewateren tot afvoer naar zee komt. In 'groene' gebieden wordt aldus vermindering van de kwel vermeden en oppervlaktewaterpeilen behouden.

In bepaalde gevallen is het denkbaar dat deze bouwsteen het gebruik van (een deel van) grondwater uit infiltratiegebieden kan vervangen.

Door in infiltratiegebieden de waterwinning te verminderen, kunnen hogere voorjaarsgrondwaterstanden worden nagestreefd en kan een toename van de kwelstromen naar gevoelige ecosystemen optreden zonder dat dit voor bijvoorbeeld de agrarische sector tot nadelen hoeft te leiden.

Aangezien het neerslagoverschot vooral in de winter tot afvoer komt zou (een deel van) dit in kwelgebieden uittredende water kunnen worden opgevangen en teruggevoerd naar de hoger gelegen infiltratiegebieden. Indien de winning zich richt op uitstromend oppervlaktewater aan het eind van een stroomgebied in plaats van op pompen van grondwater zal verlaging van grondwaterstanden niet optreden zolang niet meer wordt gewonnen dan de (beek)afvoer.

Deze methode van recirculatie van een deel van het water binnen een stroomgebied zal niet overal mogelijk zijn. Met een regionaal hydrologisch (grondwater en oppervlaktewater) model zal vooraf de haalbaarheid dienen te worden bestudeerd.

Voor deze bouwsteen zal een andere infrastructuur voor waterwinning (en recirculatie) nodig zijn en ook een aanpassing van de wettelijke bescherming van het grondwater en het oppervlaktewater in het betreffende stroomgebied, bovenstrooms van de winning.

Het is gewenst in het MER alsnog een beschouwing te wijden aan deze bouwsteen "kwelwater", temeer daar op regionaal niveau al verscheidene initiatieven gestart zijn om deze mogelijkheden te verkennen (zie boven). Nadere uitwerking is uiteraard voorbehouden aan het concrete uitvoeringsniveau.

b. Combinaties en koppeling van bouwstenen

In het MER dienen alsnog mogelijkheden te worden beschouwd om met het combineren van bouwstenen bepaalde nadelen van bestaande bouwstenen weg te nemen en nieuwe voordelen te introduceren. De in het MER gepresenteerde voorkeursvolgorde van bouwstenen berust op ervaringen die vooral in het verleden zijn opgedaan. Nieuwe combinaties die beter kunnen scoren in de rangorde verdienen een stimulans. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan de mogelijkheden van de membraantechnologie bij de directe zuivering van oppervlaktewater en aan een combinatie van winning van oevergrondwater met diepinfiltratie.

Er is nog geen aandacht besteed aan gekoppelde bouwstenen ter verhoging van de flexibiliteit en daarmee verkleining van de kwetsbaarheid. Zowel in het advies voor de richtlijnen als in de richtlijnen (pag. 9) is daar aandacht voor gevraagd. Hierbij kan goed gebruik worden gemaakt van het te verwachten gevolg van de nieuwe eisen aan de leveringszekerheid, die aangekondigd zijn in het Beleidsplan, waardoor veel koppelingen zullen worden aangelegd. Ook bieden gekoppelde bouwstenen mogelijkheden om freatische winningen in verdrogingsgevoelige gebieden te verkleinen of om water ter beschikking te stellen voor vernatting van verdroogde natuurgebieden (tijdelijke of blijvende

compensatie). Het MER zou moeten worden aangevuld met een toekomstgerichte beschouwing over dit onderdeel ondanks het feit dat nog onopgeloste problemen kleven aan de (grootschalige) toepassing van geavanceerde technieken waaraan ook nadelige gevolgen voor het milieu verbonden kunnen zijn. Het is bekend, dat de sector DIV daarvoor nadere plannen ontwikkelt.

c. Waterbesparing

Omdat de (drink)waterbesparingsdoelstelling een belangrijk onderdeel vormt van het Beleidsplan zou het meest milieuvriendelijke alternatief een stap verder moeten gaan in het aanwijzen van wegen om deze doelen te bereiken. De Commissie denkt hierbij aan:

- verhoging bemeteringspercentage tot nagenoeg 100%;
- tweede leidingnetten voor levering halffabrikaat aan industrieën;
- nieuwe waterbesparende technieken;
- hergebruik van water binnen huishoudens voor spoeldoeleinden.

Daarbij dient inzicht te worden gegeven in de mogelijkheden om deze maatregelen te effectueren en welke relatieve bijdrage deze maatregelen kunnen leveren op de korte en langere termijn.

3. OPMERKINGEN VAN BELANG VOOR DE BESLUITVORMING

De volgende onderwerpen verdienen nadere aandacht bij de besluitvorming zonder dat dit tot aanvulling van het MER hoeft te leiden.

3.1 Mogelijke onderschatting bijdrage drinkwatersector aan de verdroging

Basisrapport 5 geeft kwantitatieve informatie over de invloed van grondwaterwinning op de natuurwaarden. Wat de natuurwaarden betreft is de referentiesituatie (ca. 1950) en de huidige situatie (1988) bepaald aan de hand van florabestanden en met behulp van dosis-effectfuncties. Daarbij wordt geconstateerd dat de natuurwaarde in het modelgebied in de periode 1950-1988 is gedaald van 244.000 natuurwaarde-eenheden (nwe) naar 162.000 nwe, een verlies van van 82.000 nwe als gevolg van verdroging, vermessing en verzuring. Het verlies aan natuurwaarde als gevolg van de uitbreiding van de drinkwaterwinning sinds 1950 (toename $500 \text{ Mm}^3/\text{jr}$), zoals berekend in basisrapport 5, bedraagt circa 21.000 nwe, d.i. 25% van het totale verlies aan natuurwaarde sinds 1950.

Beëindiging van alle grondwaterwinningen, dus ook met inbegrip van die van voor 1950, leidt tot een berekende winst aan natuurwaarde van 19.700 nwe. Bij de berekening van deze winst aan natuurwaarde wordt rekening gehouden met het hysteresis-effect, waardoor bij vernatting slechts een deel van het natuurwaardeverlies kan worden goedge maakt.

Gezien de dosis-effect relaties en de onzekerheid in het daarbij aangenomen hysteresis-effect wordt de bijdrage van de drinkwatersector aan de verdrogings-problematiek mogelijk onderschat. Volledige beëindiging van grondwaterwinning blijkt slechts in 1/4 deel van het modelgebied tot wijziging van grondwaterstanden te leiden. Het lijkt daarom niet juist om verlies of winst aan natuurwaarde uit te drukken als het percentage van de natuurwaarde in het totale modelgebied. Waarschijnlijk heeft de waterwinning binnen intrekgebieden een veel grotere invloed op de verdroging van natuurterreinen dan met dit percentage wordt aangegeven. Het verlies aan natuurwaarde in het overige deel (3/4) van het modelgebied is waarschijnlijk grotendeels toe te schrijven aan andere oorzaken.

In de samenvatting van het MER wordt de winst gepresenteerd als slechts 8% van de natuurwaarde in 1950. Hierdoor dreigt het effect op de natuurwaarde niet goed te worden weergegeven en onvoldoende gewicht te krijgen bij de vergelijking van milieu-effecten van de verschillende bouwstenen. Indien het effect van grondwaterwinning door de sector DIV op de natuurwaarde in het MER beter wordt belicht, kan de noodzaak van de beoogde stabilisering van de grondwateronttrekking beter worden onderbouwd.

3.2 Uitwerken winst en verlies parameter

Het MER heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de kwantificering van winst en verlies aan natuurwaarde. Daartoe is het begrip natuurwaardeneenheid (nwe) geïntroduceerd.

Omdat deze parameter zich mogelijk goed leent voor het toetsen van de doelstellingen van het anti-verdrogingsbeleid op regionale schaal, vooral in de aandachtsgebieden die landelijk en regionaal gezien prioriteit hebben, bepleit de Commissie deze eenheid nog verder uit te werken en te definiëren.

De doelstelling van het NMP en de derde Nota Waterhuishouding inzake verdroging is inmiddels aangescherpt. Het areaal verdroogde bodem dient in het jaar 2000 met 25% te zijn afgenomen ten opzichte van 1985. In het MER wordt niet duidelijk gemaakt hoe de eenheden areaal verdroogde bodem en nwe aan elkaar zijn gekoppeld. De eenheid areaal verdroogde bodem houdt niet duidelijk rekening met de mate van gevoeligheid voor verdroging, die per gebied sterk kan verschillen. Het verder uitwerken van deze vertaalmogelijkheid is van groot belang voor de ontwikkeling van een operationeel te gebruiken meetlat voor de verdroging, zoals de nwe of een andere milieu(beleids)indicator voor verdroging.

De berekende winst en verlies aan natuurwaarden in nwe is gebaseerd op een aantal aannamen en op toekenning van gewichtsfactoren aan de gebruikte parameters. Deze worden niet vermeld, waardoor met het MER niet goed kan worden beoordeeld hoe de resulterende nwe-getallen tot stand zijn gekomen.

3.3 Evaluatie en monitoring

Het onderwerp (ex post) evaluatie van het beleid (en monitoring) verdient nog nadere aandacht bij de besluitvorming. Het gaat daarbij met name om de vragen:

- In welke mate worden de vastgestelde doelen bereikt?
- Heeft de implementatie van het beleid niet-beoogde effecten?
- Welke leemten in kennis en onzekerheden vergen nader onderzoek?

Door de terugkoppeling van de ervaringen tijdens de uitvoering van het beleid, ook op regionaal niveau en bij concrete uitvoerings-projecten, kan het beleid sturend en corrigerend blijven werken en telkens worden aangepast aan nieuwe ontwikkelingen en inzichten.

Het MER onderkent het probleem dat voor de feitelijke uitvoering de besluiten worden genomen in andere kaders dan die van het BDIV (Hoofdstuk 1.3). Het MER wijst ook op het probleem dat in het BDIV op strategisch beleidsniveau besluiten moeten worden genomen over ingrepen in watersystemen waarvan de effecten op het milieu verschillen per plaats van uitvoering (Hoofdstuk 9.1).

Oplossing van deze problemen vereist inzicht in de doorwerking van het beleid op nationaal niveau naar de uitvoering op regionaal en lokaal niveau. Daarvoor is tevens inzicht vereist in de wijze waarop gebiedsgerichte oplossingen worden ontwikkeld.

Voor de inhoudelijke toetsing van het beleid dienen parameters te worden ontwikkeld voor de duurzaamheid van de kwaliteit van de bronnen en voor herstel van de natuurwaarden. Het MER noemt hiervoor een aantal ingrediënten (Hoofdstuk 1.3). De Commissie adviseert ook de volgende onderwerpen in het evaluatieprogramma op te nemen.

- De mate van waterbesparing monitoren en toetsen aan taakstellingen.
- De mate van verbruik van grondwater monitoren en toetsen aan doelstellingen (bijv. stabilisering van grondwaterverbruik).
- Het volgen van nieuwe ontwikkelingen en monitoring van de toepassingen van nieuwe, geavanceerde methoden en technieken (zoals hyperfiltratie, verbeterde oevergrondwaterwinning e.d.).
- Het evalueren van voorbeeldprojecten van duurzaam waterbeheer op regionaal of stedelijk niveau en van ontwikkelde combinaties van natte ecologische infrastructuur met een verbeterd beheer van oppervlaktewater.
- Monitoring bij proefprojecten integraal waterbeheer met herstelmaatregelen voor verdroging (effectiviteit en efficiency van herstelmaatregelen).

- Monitoring van een groter aantal kwaliteitsparameters op meer verschillende diepten dan tot nu toe in het landelijke peilbuizenmeetnet voor grondwater.
- De ontwikkeling van een verbeterde milieu-indicator voor verdroging.
- Waardering van het milieu, zowel via een (verbeterde) natuurwaardeneenheden-methode (zie ook 3.2) als zo mogelijk via een kostenwaarderingsmethode.

BIJLAGEN

bij het toetsingsadvies over
het milieu-effectrapport
Beleidsplan Drink- en
Industriewatervoorziening

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 19 mei 1993, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Directoraat-Generaal Milieubeheer
Postbus 450, 2260 RS Leidschendam
Telefoon (070) 317 41 74, telex 32362 vrom nl
facsimile (070) 317 48 31

Afzwaaijking van 20 november 1992:
Rijnstraat 6, 2515 XD DEN HAAG
Postbus 30945, 2500 GX DEN HAAG

D fax nr. 3 39 1288

Directie: Drinkwater, Water,
Landbouw
Hoofdafdeling: Drinkwater
en Milieukwaliteit
Afdeling: Drinkwatervoorziening

Aan de Voorzitter van de
Commissie voor de milieu-
effectrapportage
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Uw kenmerk	Uw brief van	Kenmerk	Datum
		DWL13593008	19 mei 1993

Onderwerp: Milieu-effectrapport Beleidsplan Drink- en Industriewatervoorziening

Geachte Voorzitter,

Hierbij ontvangt u het Beleidsplan Drink- en Industriewatervoorziening en het bijbehorende Milieu-effectrapport. Het Beleidsplan (deel 1: ontwerp planologische kernbeslissing) en het MER zijn 19 mei jl. aan de Eerste en Tweede Kamer aangeboden. Daarmee is tevens de periode van inspraak, advisering en bestuurlijk overleg gestart. In februari 1994 zal deel 3 (het kabinetsstandpunt) van het Beleidsplan worden uitgebracht, waarin de resultaten van inspraak, advisering en bestuurlijk overleg zullen worden verwerkt.

Ik verzoek u mij, conform de ter zake vastgelegde procedure, uiterlijk 19 november a.s. een toetsingsadvies betreffende het MER uit te brengen.

Hoogachtend,

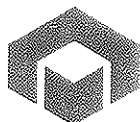
De Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

J.G.M. Alders

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
datum	20 MEI 1993
nummer	020-93
doel nr.	290-115 t/m 122
code nr.	51

BIJLAGE 2

Openbare bekendmaking in Staatscourant nr. 101 d.d. 2 juni 1993

Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Inspraak Beleidsplan en milieu-effectrapport drink- en industrie-watervoorziening

De minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer heeft het Beleidsplan Drink- en Industriewatervoorziening uitgebracht. Het Beleidsplan wordt vergezeld door een milieu-effectrapport (MER). Het Beleidsplan wordt uitgebracht als ontwerp planologische kernbeslissing. Op het Beleidsplan en het MER is inspraak mogelijk.

Het Beleidsplan

Het Beleidsplan Drink- en Industriewatervoorziening bevat het beleid van de rijksoverheid op het vlak van de drink- en industriewatervoorziening. Het plan geeft aan wat er nodig is om ook in de toekomst een betrouwbare drinkwatervoorziening te kunnen blijven garanderen. Tevens geeft het aan hoe de milieubelasting die aan de bereiding en het transport van drinkwater vastzit omlaag moet worden gebracht.

Milieu-effectrapport

Het MER heeft betrekking op de uitbreiding van bronnen en watervoorzieningswerken. In het MER worden de milieu-effecten van verschillende mogelijkheden van drinkwaterproductie in beeld gebracht en met elkaar vergeleken. Tevens is op landelijke schaal nagegaan wat de invloed van grondwaterwinning op de natuur is. Naast milieu-effecten worden ook andere aspecten in beschouwing genomen, zoals volksgezondheid, kosten, ruimtebeslag en dergelijke. De resultaten van het MER zijn gebruikt voor de keuzen ten aanzien van de inzet van de bronnen en watervoorzieningswerken, zoals opgenomen in het Beleidsplan.

Inspraak Beleidsplan en MER

Op het Beleidsplan en het MER is inspraak mogelijk. Het Beleidsplan en het MER liggen tot 20 augustus 1993 op de volgende plaatsen ter inzage:

- De twaalf provinciehuizen
- De kantoren van de regionale inspecties milieuhygiëne
- Het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Het Beleidsplan en het MER (incl. 5 bijbehorende basisrapporten) zijn verkrijgbaar bij het Distributiecentrum van VROM, tel. 079-449449. Bij het Ministerie van VROM (Centrale Directie Voorlichting en Externe Betrekkingen, Rijnstraat 8, 2515 XP Den Haag) kunnen (overige) onderzoeksrapporten, die ten grondslag aan het Beleidsplan en het MER hebben gelegen, worden ingezien, dan wel tegen kostprijs worden besteld.

Inspraakreacties kunnen tot 20 september 1993 worden toegezonden aan:

Inspraak Beleidsplan Drink- en Industriewatervoorziening,
Postbus 97611,
2509 GA Den Haag

Er zal tevens een hoorzitting worden georganiseerd. De hoorzitting is bedoeld om mening op het Beleidsplan en of het MER te reageren, dan wel om een schriftelijke reactie toe te lichten. Datum, plaats en tijdstip van deze openbare zitting worden per advertentie nader bekend gemaakt.

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Bevoegd gezag: Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Besluit: Vaststelling Beleidsplan Drink- en Industrierwatervoorziening

Categorie Besluit m.e.r.: 15.1

Activiteit: Het kabinet is voornemens het Beleidsplan Drink- en Industrierwatervoorziening (DIV) vast te stellen. Het belangrijkste uitgangspunt in het Beleidsplan DIV is de duurzame veiligstelling van de watervoorraden in kwantitatief en kwalitatief opzicht, toegespitst op drink- en industrierwatervoorziening.

Daartoe is een milieu-effectrapport (MER) Beleidsplan DIV opgesteld en een ontwerp-planologische kernbeslissing (deel 1) gepubliceerd en ter visie gelegd. In het MER staat de toekomstige inzet van bronnen ter dekking van de (drink-)waterbehoefte centraal mede in relatie tot de bijdrage daarvan aan de terugdringing van de verdroging. Ook andere onderwerpen in relatie tot de inzet van bronnen en het gebruik van watervoorzieningswerken worden op strategisch niveau beschouwd in het ontwerp-beleidsplan en in het onderliggende MER.

Procedurele gegevens:

startnotitie bekend gemaakt	: 18 mei 1990
richtlijnenadvies uitgebracht	: 13 juli 1990
richtlijnen vastgesteld	: oktober 1990
MER bekend gemaakt	: 2 juni 1993
toetsingsadvies uitgebracht	: 19 november 1993

Bijzonderheden:

Tussentijds heeft een wijziging plaats gevonden ten opzichte van de vastgestelde richtlijnen. Het MER beperkt zich nu tot een beschrijving van hoofdlijnen (strategie) op basis waarvan een toekomstige infrastructuur moet worden uitgewerkt door de waterleidingsector en de provincies. De planvorming van deze toekomstige, nieuwe infrastructuur met de daarbij behorende ruimtelijke reserveringen maakt niet meer of slechts in geringe mate deel uit van het beleidsplan.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. W. Bleuten (toetsingsfase)
dr. K.J. Canters (vooroverleg)
dr.ir. J. Hoeks
prof.ir. J.H. Kop
drs. H.G. Ouwerkerk (voorzitter vooroverleg)
dr. J.T. de Smidt (voorzitter toetsingsfase)
ir. H. Vaessen
dipl.ing. K.P. Vollmer

Secretaris van de werkgroep: ir. R.I. Seijffers.

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	..	Dhr. T. Matton	Rotterdam	930915
2.	930725	Dhr. W.J. Ettema	Den Bosch	930915
3.	930809	NV WZHO	Gouda	930915
4.	930819	N.V. PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland	Bloemendaal	930915
5.	930901	N.V. Watertransportmaatschappij Rijn-Kennemerland WRK	Amsterdam	930915
6.	930907	dhr. B. v. Geleuken	--	930915
7.	930909	Boschap Bedrijfschap voor de Bosbouw en de Houtteelt	Den Haag	930915
8.	930914	N.V. Waterleiding Maatschappij Limburg	Maastricht	930921
9.	930914	N.V. Waterwinningbedrijf	Werkendam	930921
10.	930915	VNB Veluwe Nutsbedrijven N.V.	Apeldoorn	930921
11.	930917	SKG Samenwerkende Kamers van Koophandel Gelderland	Arnhem	930921
12.	930917	NRG NV Nutsbedrijf Regio Eindhoven	Eindhoven	930921
13.	930917	Vereniging van Energiedistri- butiebedrijven in Nederland	Arnhem	930921
14.	930916	Stichting Nationaal Drinkwater	Den Haag	930921
15.	930917	Stichting Natuur en Milieu	Utrecht	930921

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
16.	930915	Krachtwerktuigen Vereniging van bedrijven en instelling - voor energie en milieu	Amersfoort	930921
17.	930920	Zuidhollands Landschap	Rotterdam	930929
18.	930920	Gemeente Amsterdam	Amsterdam	930929
19.	930917	Stichting Duinbehoud	Leiden	930929
20.	930928	Vereniging van Exploitanten van Waterleidingbedrijven in Nederland VEWIN	Rijswijk	930930
21.	930921	Landbouwschap	Den Haag	930929
22.	931001	Bureau Milieu en Ruimtelijke Ordening	Den Haag	931011
23.	930920	Unie van Waterschappen	--	931011
24.	930922	Waterleidingbedrijf Zuid-Holland-Zuid	Rotterdam	931011
25.	930709	Natuurbeschermingsraad	Utrecht	931011
26.	930727	Provincie Flevoland	Lelystad	931011
27.	930915	N.V. Waterleidingbedrijf Midden-Nederland	Utrecht	931011
28.	930930	N.V. Delta Nutsbedrijven	Middelburg	931011
29.	930709	Natuurbeschermingsraad	Utrecht	930921
30.	930514	CRMH Centrale Raad voor de Milieuhygiëne	Den Haag	930921
31.	930921	Verslag hoorzitting	Den Haag	930923
32.	931014	Raad voor de Drinkwatervoorziening	Den Haag	931104